

Bok som berører

At en ungdomsroman om selvmord skulle ligge over et år på New York Times' bestselgerliste er ingen selvfølge. Selv hadde forfatter Jay Asher tenkt å skrive humoristiske bøker.

TEKST: JORID MATHIASSEN

På vei hjem fra skolen finner Clay Jensen en pappeske med kassetter på trappen. De er fra Hannah Baker, jenta i klassen som to uker tidligere tok sitt eget liv. På disse kassetene, som blir distribuert til alle som på en eller annen måte har spilt en rolle for hennes dramatiske avgjørelse, forteller hun sin historie.

– Jeg har ett budskap i 13 gode grunner, og det er at man skal behandle andre med respekt. Etter at boken kom ut, har jeg fått hundrevis av eposter fra ungdommer som sier at romanen har fått dem til å tenke seg om to ganger før de erter noen. Mange sier også at boken har oppmuntret dem til å be om unnskyldning for ting de gjorde for mange år siden. Jeg har også fått meldinger fra ungdommer som sier at de hadde kommet til å ta sitt eget liv hvis de ikke hadde lest min bok. Boken har fått dem til å innse at det er opp til dem selv å søke den hjelpen de behøver, sier Jay Asher, som er bosatt i California.

Romanen er oversatt til en lang rekke språk, og forfatteren tror den internasjonale interessen har sammenheng med temaet.

– Selvmord er et vanskelig tema, og mange voksne vil helst ikke diskutere det, eller de tyr til klisjeer som ødelegger diskusjonen. En del hevder for eksempel at selvmord er egoistisk, og dermed gjør man heller ikke noe forsøk på å hjelpe dem som går med selvmordstanker. Da jeg satte meg ned for å skrive 13 gode grunner, bestemte jeg meg for å beskrive følelser så ærlig som mulig. Samtidig ønsket jeg å skrive en bok som leserne ikke greide å legge fra seg. Jeg tror det er kombinasjonen av å skrive en spenningsbok og å ta opp et alvorlig tema som har gjort romanen så populær.

ningsbok og å ta opp et alvorlig tema som har gjort romanen så populær.

Gammelt, men moderne

Jay Asher skulle egentlig bli barneskolelærer.

– Det første studieåret tok jeg et kurs i barnelitteratur, og i et prosjektarbeid skrev jeg tekst til to bildebøker. Det var da jeg bestemte meg for å bli forfatter. I mange år ønsket jeg å skrive humoristiske bøker for barn, men så viste det seg altså at jeg gjorde det bedre som ungdomsbokforfatter.

– Er det annerledes å skrive for ungdom enn for voksne?

– Det er visse forskjeller, og de handler først og fremst om at ungdom og voksne har ulike oppfatninger om hva som er viktig. Det er også en forskjell i hva slags tilnærming man har til det man skriver om. Mange voksenbøker som handler om ungdomstiden har noe nostalgisk over seg. Fortelleren har en kunnskap som tenåringer ikke har. Når du skriver for ungdom, må du fremstille verden slik den arter seg for ungdommen, med den mangelen på erfaring som kjennetegner aldersgruppen, mener Jay Asher.

Noen vil kanskje stusse over at Asher i sin ungdomsroman gjør bruk av et medium som praktisk talt er forsvunnet. Det er ikke så mange ungdommer som hører på kassetter lenger.

– Faktisk valgte jeg kassetter nettopp for at fortellingen skulle holde seg moderne lenger. Jeg er klar over at det sikkert høres sprøtt ut, men hvis jeg hadde valgt det mest moderne opptaksutstyret og hvis karakterene hadde vært oppdatert på det nyeste innen teknologi, ville

boken vært gammeldags i løpet av et år eller to. I romanen blir det å finne en måte å spille av kassetene på en utfordring i seg selv.

– Av samme grunn er den eneste bilen jeg nevner en Mustang. En klassisk bil vil alltid være en klassisk bil, mens en helt ny bil fort blir gammel. Det er også grunnen til at jeg har brukt veldig lite slang.

Omslag viktig

Når det gjelder markedsføring og formidling, har imidlertid forfatteren tatt i bruk moderne virkemidler. Boken har en egen nettside og kassetene Hannah leste inn, kan man lytte til på Youtube.

– Hvor viktig er dette for markedsføringen av boken?

– Romanen hadde allerede rukket å bli populær før videoene ble lagt ut, men de har uten tvil ført til at boken har nådd bredere ut. Skolene bruker dem blant annet i presentasjonen av boken. Det er ofte vanskelig å vite hva som fungerer og ikke når det gjelder markedsføring, men alt som bidrar til å holde interessen ved like og får leserne til å snakke om boken er av det gode, mener han.

På forfatterens blogg (jayasher.blogspot.com) finner vi omslagene på de ulike oversettelsene av romanen. Variasjonen i uttrykk er stor.

– Et dårlig omslag kan ødelegge bokens sjanser, mens et godt omslag kan få folk til å plukke opp en bok som er totalt ukjent for dem. Jeg liker det amerikanske omslaget aller best, fordi jeg syns det på en utmerket måte fanger tonen i fortellingen. Mange lesere har fortalt meg at de ofte så på omslaget mens de leste fordi de følte at de kjente jenta på bildet. Men jeg liker også de helt enkle uttrykkene, og er derfor veldig begeistret for det brasilianske omslaget, som bare har en stor kassett på forsiden, sier Jay Asher.

Det norske omslaget er for øvrig basert på det amerikanske.

Det er trangt om plassen i det amerikanske

bokmarkedet, og det er ingen selvfølge for en ungdomsbokdebutant å slå igjennom.

– Har de store kjedene og de uavhengige bokhandelene behandlet boken din forskjellig?

– Egentlig ikke. De store kjedene har gjort mye for boken min. Her i USA har boken vært ute i tre år nå, og den er fortsatt utstilt i de store kjedebokhandelene. De uavhengige bokhandelene på sin side, har vært veldig entusiastiske og anbefalt den til kundene sine. På den måten ble boken også en «snakkis», sier Asher.

Kona inspirerer

– Kan du si litt om skriveprosessen: Når og hvor skriver du, og er det noen kriterier som må være oppfylt for at du kan arbeide?

– Jeg drikker masse kaffe! Akkurat nå sitter jeg på en helt ny-åpnet kafé og svarer på spørsmålene dine. Det er alltid vanskelig å skrive, uansett tidspunkt på dagen. Faktisk liker jeg ikke selve skriveprosessen så godt, og derfor er det vanskelig for meg å bare sette meg ned og skrive. Jeg liker veldig godt å komme på historier og karakterer og å tenke ut plot og konflikter, og så blir jeg frustrert over hvor lang tid det tar før fortellingen tar form.

– Vanligvis kaster jeg bort flere timer hver dag før jeg kommer til det punktet der jeg sier til meg selv at hvis jeg ikke begynner å skrive nå, får jeg ikke skrevet mer enn to ord før jeg legger meg. Og det tar lang tid å skrive en roman hvis man bare skriver to ord om dagen.

– Hva inspirerer deg og hvor finner du ideer til nye historier?

– Kona mi inspirerer meg. Å fortelle henne

Romanen er oversatt til norsk av Nina Aspen.

Jay Asher skriver om unge mennesker på en måte som gjør at de kjenner seg igjen. (Foto: Rita Crayon Huang)

hva jeg jobber med og se at hun blir oppglødd, det er den eneste grunnen til at jeg får skrevet noe som helst. Ideene bare dukker opp i hodet mitt, og når en idé først er der, handler det om å komme opp med interessante karakterer og en spennende måte å fortelle historien på.

– Hva er – så langt – det lykkeligste øyeblikket i din forfatterkarriere?

– Det fins to sånne øyeblikk. Da jeg fortalte min kone at jeg hadde fått antatt min første bok, gråt hun ukontrollert i flere minutter. Hun visste hvor mye dette betydde for meg. Det andre øyeblikket var da jeg skjønnte at 13 gode grunner kom til å bli en bestselger. Da var det min tur til å gråte ukontrollert i flere minutter. ■

(Intervjuet er gjort på epost.)